

NÁRODNÍ KONVENT O EU

Nastavení budoucího vztahu se Spojeným královstvím po brexitu

Vladimír Bartovic, Vít Havelka, Zuzana Kasáková

Úvod

Spojené království dlouhodobě pro Českou republiku představuje důležitého partnera. Jeho význam v české zahraniční politice je dlouhodobě reflektován v Koncepti zahraniční politiky České republiky. V dosud poslední verzi z roku 2015 bylo Spojené království akcentováno jako jedno z prioritních teritorií české zahraniční politiky. Zdůrazněna byla především spolupráce v oblastech společné zahraniční a bezpečnostní politiky a společné obchodní politiky EU.¹ Jedná se o oblasti, jež zdůrazňovala rovněž Koncepte politiky ČR v EU.² Zároveň čeští představitelé v kontextu dění na evropské i mezinárodní úrovni zdůrazňují nutnost zachování jednotné Evropské unie.³

¹ MZV ČR, *Koncepte zahraniční politiky České republiky*, 12, http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html (navštíveno 3. 4. 2019).

² Vláda ČR, *Koncepte politiky ČR v EU: Aktivní a srozumitelná ČR v jednotné Evropě*, 3–4, 6, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-udelala-dalsi-proevropsky-krok--schvalila-koncepci-politiky-cr-v-eu-129459/> (navštíveno 3. 4. 2019).

³ Zuzana Kasáková, „Velká Británie v české zahraniční politice“ in Michal Kořan a kol. *Česká zahraniční politika v roce*

Přestože stále není zcela zřejmé, ke kterému datu Spojené království odejde z Evropské unie a za jakých podmínek, je důležité se zabývat otázkou vzájemného nastavení vztahů po brexitu.

Pro Českou republiku Evropská unie dlouhodobě představuje významnou dimenzi česko-britských vztahů. Je proto kruciólní, aby Česká republika dokázala dobře definovat klíčové oblasti budoucí vzájemné spolupráce a prosadit je v rámci koordinovaného unijního postoje i přímo v bilaterálních vztazích. Jelikož se jedná o širokou škálu oblastí s dopady na různé aktéry, je nutné reflektovat mnohovrstevnatost jejich potřeb. Spojené království tradičně patří k významným obchodním a investičním partnerům České republiky, rovněž v oblasti bezpečnostní se vzájemné vztahy vyznačují velmi dobrou úrovní.

Podoba dohody o budoucích vztazích mezi Uníí a Spojeným královstvím bude jednoznačně vycházet ze způsobu, jakým bude Spojené království přidruženo k EU. Je otázkou, zda bude země participovat na celní unii či se bude jednat o spolupráci v rámci volného obchodu a v jaké podobě. Tuto dohodu ale bude možné uzavřít až tehdy, kdy se

2015. *Analýza ÚMV* (Praha, Ústav mezinárodních vztahů, 2016), 234.

Spojené království stane třetí zemí, tedy po jeho odchodu z Evropské unie. Podmínky britského vystoupení a určitý rámeček možné podoby budoucích vztahů, jakož i dobu přechodného období upravují dva dokumenty, které byly oběma stranami dojednány v listopadu 2018. Jedná se o návrh dohody o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z EU⁴ a politické prohlášení⁵. Přičemž je nutné zdůraznit, že návrh dohody o vystoupení britský parlament dosud odmítal schválit a politické prohlášení je formálně nezávazné. S ohledem na probíhající jednání mezi konzervativci a labouristy, je možné očekávat úpravu znění politického prohlášení. Pokud k tomuto kroku britská vláda přistoupí, reakce ze strany EU by neměly být odmítavé, neboť představitelé EU několikrát zdůraznili, že se případným změnám v dokumentu nebrání.

S ohledem na kontext současné debaty by se diskuze v rámci kulatého stolu Národního konventu o EU na téma nastavení budoucího vztahu se Spojeným královstvím po brexitu měla zaměřit na následující otázky:

- 1) Jakou formu obchodní spolupráce by ČR měla prosazovat?** Spojené království představuje po Spolkové republice Německo druhou nejefektivnější relaci českého zahraničního obchodu. Jakým způsobem by měla vzájemná spolupráce pokračovat i po brexitu? Měla by Česká republika usilovat o specifický přístup z hlediska podpory svých exportérů?
- 2) Jak by měla být nastavena spolupráce v zahraniční a bezpečnostní politice?** Základní platformy vzájemné spolupráce v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky a v oblasti vnitřní bezpečnosti

⁴ European Commission, *Draft Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, as agreed at negotiators' level on 14 November 2018*. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf (navštíveno 3. 4. 2019).

⁵ Council of the European Union: *Political declaration setting out the framework for the future relationship between the European Union and the United Kingdom*, <https://www.consilium.europa.eu/media/37059/20181121-cover-political-declaration.pdf> (navštíveno 3. 4. 2019).

představují Evropská unie a NATO. V jejich rámci obě země spolupracují na řadě multilaterálních iniciativ a projektů. Měla by ČR usilovat o prohlubování tohoto typu spolupráce, nebo klást důraz na prohloubení bilaterálních vztahů? V jakých konkrétních oblastech by k tomu mělo docházet?

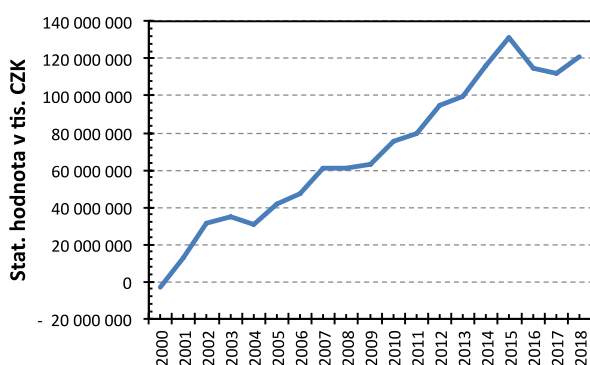
- 3) Jaké by mělo být zapojení Spojeného království do iniciativ, programů a agentur EU?** S ohledem na předpoklad zapojení Spojeného království do unijních iniciativ do konce roku 2020 se nabízí otázka, jakým způsobem by se britská účast měla proměnit v novém finančním rámci. Měla by ČR podporovat současnou míru britského zapojení, nebo definovat klíčové iniciativy nebo programy, na nichž by Spojené království mělo participovat?

Jakou formu obchodní spolupráce by měla Česká republika prosazovat?

Česká republika patří exportně orientované ekonomiky. Největší obchodní výměna probíhá se zeměmi Evropské unie v rámci jednotného trhu. Do Unie směřuje přes 80 % českého exportu, naopak téměř 80 % českého importu přichází ze zemí EU. Z hlediska efektivnosti českého zahraničního obchodu zaujímá Spojené království druhé místo za Spolkovou republikou Německo. Pro Českou republiku představuje Spojené království po Spolkové republice Německo, Slovensku a Polsku čtvrtý největší vývozní trh a desátý největší dovozní trh.⁶

⁶ ZÚ Londýn, *Souhrnná teritoriální informace Velká Británie*, stav ke dni 12. 2. 2019, <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/velka-britanie.html> (navštíveno 1. 4. 2019).

Graf: Obchodní bilance Česká republika – Velká Británie v letech 2000–2019

Zdroj: Český statistický úřad, 2019: Databáze zahraničního obchodu., <http://apl.czso.cz/pli/stazo/STAZO.STAZO>.

Mezi tradiční vývozní odvětví do Spojeného království patří průmyslové výrobky. Mezi nejvíce vyvážené komodity patří osobní automobily, vozidla pro komerční využití, procesorové jednotky, světelné nebo vizuální signalizační přístroje a zařízení, elektronika (např. televize), stroje a mechanické výrobky (např. části leteckých motorů), plastové hračky (např. stavebnice), náradí, obuv či součásti klimatizačních zařízení. V obecné rovině lze konstatovat, že právě automobilový průmysl, strojírenství a elektronika představují téměř 80 % celkového českého vývozu do Spojeného království.⁷

Na druhé straně je nutné zdůraznit, že britský trh je z hlediska zaměření vývozu klíčový i pro firmy, většinou o velikosti malého a středního podniku, jejichž vývozní objemy nedosahují takové výše jako výše uvedené komodity. Dle oborového třídění se jedná především o optická zařízení či vláknocementové výrobky.

V oblasti zemědělských produktů sice nedosahuje český export do Spojeného království výše průmyslových komodit, přesto britský trh patří mezi deset nejvýznamnějších exportních trhů ČR v této oblasti. Nejvíce čeští podnikatelé do Spojeného království vyvázejí cukrovinky, cigarety, výtažky z kávy, pekařské zboží, řepkový olej a slad.

⁷ ČSÚ.

Další důležitou oblastí vzájemného obchodu je obchod se službami. Česká republika do Spojeného království vyváží nejvíce dopravní služby, služby cestovního ruchu, služby informačních a komunikačních technologií, poradenské služby a služby reklamy a průzkumu trhu. Z hlediska dovozu britských služeb do České republiky patří mezi prioritní oblasti služby cestovního ruchu, finanční a pojišťovací služby a audiovizuální služby.⁸

Politické prohlášení dojednané mezi zástupci EU a Spojeného království v listopadu 2018 logicky věnuje velkou pozornost obchodním vztahům. Ty by měly být založeny na dohodě o volném obchodu a na spolupráci v regulační a celní oblasti. Nemělo by tedy docházet k žádným omezením v celním styku, naopak zachováno by mělo být jednotné celní území. Z hlediska regulace by měla být zajištěna co největší kompatibilita norem, jednotný přístup ke standardům či koherentní fungování dohledu nad trhem. Pokud jde o služby a investice, zde by měl být zajištěn nediskriminační přístup na trh za použití národních pravidel pro zacházení se třetími zeměmi v řadě sektorů. Jedná se zejména o podnikatelské, profesionální, telekomunikační, distribuční, finanční, dopravní a environmentální služby, atd. Vyjádřen byl rovněž zájem na úpravě pravidel pro mobilitu mimo podnikatelský rámec, dopravní konektivitu a energetiku.

Je zřejmé, že pro všechny členské země Unie včetně České republiky je důležité zachovat co nejjednodušší přístup na britský trh a zabránit vzniku celních a administrativních bariér. Je také otázkou, jaká opatření by měla být přijata v oblasti ochrany vzájemného obchodu. Z hlediska České republiky je nutné se zamýšlet, jaké dopady by na české exportéry měla situace, kdy by Spojené království neuzavřelo s EU na žádnou dohodu upravující vzájemné obchodní vztahy. V takovém případě by došlo k uplatnění unijních celních sazeb vůči třetím zemím ve Světové obchodní organizaci. Tím by se značně navýšily náklady na vyvážené zboží, jak na průmyslové, tak i na zemědělské, a snížila by se jeho konkurenceschopnost, což by mělo negativní dopad na české firmy. Navíc v oblasti zemědělských produktů lze očekávat překážky typu

⁸ Ibid.

schvalování vstupu potravin na britský trh a dodržování jeho pravidel včetně zavedení různých sanitárních a fytosanitárních standardů.

Složitější situace může nastat v obchodu se službami, ale opět bude záležet na podobě budoucí dohody o vzájemných vztazích. Pokud by Spojené království trvalo na zavedení vlastní právní úpravy, mohlo by tak dojít k velké odlišnosti pravidel, která platí v rámci EU a která ve Spojeném království; přičemž dodavatelé služeb by museli přirozeně respektovat britská pravidla. V oblasti finančních služeb by měla být zachována vzájemná výhoda integrovaných trhů za účelem udržení finanční stability na jedné straně, na straně druhé mají obě entity právo kontrolovat přístup k vlastním trhům. V případě, že by právě probíhající jednání mezi konzervativci a labouristy nepřinesla shodu ohledně setrvání země v celní unii a došlo by k uzavření dohody o volném obchodu, mohlo by Spojené království uplatnit omezení, k jakým přistoupilo v dohodách o volném obchodu s Japonskem a Kanadou. Pokud by se tak stalo, byly takovými opatřeními silně zasaženy prioritní oblasti českého exportu služeb do Spojeného království. Nejvíce akcentovaným omezením může být pak zavedení britského požadavku na usazení firem ve Spojeném království, pokud chtějí na jeho území poskytovat krátkodobé či přeshraniční služby.

V politickém prohlášení je silně reflektován význam ztráty konektivity, což se dotýká dopravních služeb, důležité exportní oblasti České republiky do Spojeného království v sektoru služeb. Pokud by ale dosavadní oboustranná snaha zachovat rovný přístup na trh pro poskytovatele osobní i nákladní silniční dopravy včetně zajištění jednotné úpravy ochrany spotřebitele a dalších standardů selhala, mohla by Česká republika využít bilaterální dohody mezi ČR a Spojeným královstvím, která je účinná od konce dubna 2004. Přestože tato dohoda upravuje řadu oblastí volného pohybu poskytovatelů dopravních služeb, v případě jejího uplatnění by se Česká republika mohla dostat do střetu s Evropskou komisí. Dle názoru Evropské komise všechny bilaterální dohody upravující oblasti, které byly nahrazeny unijním právem, přestaly být platné. Pokud by země trvala na její aplikaci, Komise by tento krok považovala za sjednání nové dohody. Tento postup by ve

svém důsledku mohl vést k dojednání různých podmínek s jednotlivými členskými státy a opuštění zachování jednotné pozice Evropské unie vůči Spojenému království.

S otázkou služeb je úzce spojena i problematika uznávání odborných kvalifikací. V současné době existuje příslušná směrnice. Pokud by se z ní Spojené království zcela vyvázalo, znamenalo by to velkou komplikaci pro poskytovatele služeb, především pro regulované profese.

Obchodní spolupráce patří mezi klíčové oblasti vztahů mezi EU a Spojenými královstvím. Pro budoucí podobu obchodní spolupráce bude kruciální forma přidružení Spojeného království k EU, od níž se bude odvíjet nastavení podmínek v jednotlivých oblastech a sektorech vztahující se k obchodním překážkám, standardům, vymáhání pravidel či zajištění rovných podmínek.

Jak by měla být nastavena spolupráce v zahraniční a bezpečnostní politice?

Spojené království bez ohledu na brexit je a bude jedním z nejvýznamnějších hráčů v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky v Evropě i ve světě. Vyplyvá to z jeho velikosti, kapacit (včetně vlastnictví nukleárních zbraní) a zastoupení na mezinárodních fórech (zejména místo stálého člena Rady bezpečnosti OSN). Zároveň platí, že Česká republika a Spojené království mají společné hodnoty a spoustu sdílených zájmů v oblasti bezpečnosti a obrany. Dosavadní česko-britská spolupráce byla prováděna zejména v rámci Severoatlantické aliance (NATO) a společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP). Obě země považují NATO za primární způsob kolektivního zabezpečení obrany. Spojené království dokonce po dlouhou dobu bránilo dalšímu rozvoji společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP), jelikož ji vnímalo jako potenciální konkurenci pro úzké transatlantické vztahy. V oblasti SZBP sice patřilo k aktivním hráčům, zejména v oblasti přijímání společných pozic a sankcí, ale jeho účast v misích SZBP byla v poměru ke kapacitám

země celkem nízká.⁹ Odchod Spojeného království však nepochybně povede k oslabení pozice EU na mezinárodních fórech i vůči třetím zemím a pro ČR také znamená ztrátu vnitroujinního spojence v mnoha oblastech zahraniční a bezpečnostní politiky – např. Východní partnerství, západní Balkán nebo důraz na transatlantické vztahy.

Oblast zahraniční a bezpečnostní politiky nepatřila při vyjednáváních dohody o vystoupení Spojeného království z EU, ani politické deklarace upravující jejich budoucí vztahy, mezi neproblematičtější témata. Neznamená to však, že by představy EU a Spojeného království byly ve všech ohledech totožné. Podobně jako i v jiných oblastech se jeví, že výsledná dohoda je blíže představě Evropské unie než Spojeného království. Spojené království šlo do vyjednávání s nabídkou „budoucího partnerství, které je hlubší než jakékoli stávající partnerství se třetí zemí“, a které by mělo být „bezprecedentní ve své šíři“.¹⁰ Spojené království mělo ambici navázat s EU úzkou spoluprací při tvorbě a výkonu rozhodnutí společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Dohoda o vystoupení nakonec během přechodného období přisuzuje Spojenému království pasivní roli vykonavatele SZBP ovšem bez možnosti podílet se na její tvorbě a rozhodování. Spojené království však musí vykonávat všechna rozhodnutí SZBP, jenom ve výjimečných případech z „vitálních důvodů národní politiky“ může oznámit vysoké představitelce EU, že některé rozhodnutí neprovede. I v těchto případech se však musí vyvarovat jakémukoli konfliktu nebo nesmí bránit výkonu rozhodnutí Unie. Spojené království se také nebude moci účastnit projektů stále strukturované spolupráce (PESCO) jako

členský stát Unie, ale pouze jako tzv. třetí země, a britští občané nebudou moci vykonávat velitelské pozice v misích EU.

Politické prohlášení je v oblasti SZBP poměrně vágní a umožňuje velkou flexibilitu v nastavení budoucích vztahů. Podrobněji zmiňuje zejména spolupráci při tvorbě sankcí, možnost účasti Spojeného království v misích SZBP a spolupráci při rozvoji obranných schopností. Dohoda o vystoupení stanovuje, že v případě uzavření nové dohody o spolupráci v oblasti SZBP se začne podle této nové dohody postupovat už během přechodného období. V tomto kontextu je důležité prodiskutovat, jak intenzivní spolupráci a jak velký vliv na SZBP chce ČR Spojenému království umožnit. V současnosti Spojené království projevuje zájem hlavně o intenzivní výměnu informací a konzultace, společné sestavování sankčních seznamů, o účast v projektech Evropské obranné agentury a také o zapojení do Evropského obranného fondu (EDF). Na druhou stranu se Spojené království již od počátku staví poměrně skepticky k účasti ve stále strukturované spolupráci. Existuje zde také rozdíl ve vnímání ze strany Spojeného království a Evropské komise. Zatímco Spojené království si představuje spolupráci na rovnocenné úrovni (společné mise, společný sankční seznam), z postojů Komise je patrné, že Spojené království je vnímáno jako třetí země, která se může připojit k iniciativám Unie.

Nabízí se zde otázka, do jaké míry je partnerství mezi EU a Spojeným královstvím v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky svázáno s hloubkou vztahů v ostatních oblastech – je možné Spojené království intenzivně zapojit do SZBP i bez jeho členství v jednotném vnitřním trhu nebo celní unii?

Co se týká spolupráce v rámci Severoatlantické organizace, zdá se, že brexit na ni bude mít spíše nepřímý vliv, a to ve smyslu ještě větší orientace Spojeného království na své členství a spolupráci v rámci NATO. Je také možné očekávat, že Spojené království bude nadále podporovat nastoupenou cestu užší spolupráce mezi EU a NATO, aby si tak udrželo i jinou formu nepřímého vlivu na EBOP než jen prostřednictvím zapojení do misí nebo EDF.

⁹ Kupříkladu v letech 2007–2015 Spojené království poskytl pouze 4,33 % personálu misí SZBP, i když proporční podíl dle počtu obyvatel by byl 14,8 %. House of Lords, *Europe in the world: Towards a more effective EU foreign and security strategy*, European Union Committee, 8th Report of Session 2015–16 (London: House of Lords, 2016).

¹⁰ HM Government, *Foreign policy, defence and development – A future partnership paper* (London: HM Government, 2017), https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/643924/Foreign_policy_defence_and_development_paper.pdf (navštíveno 1. 4. 2019).

Po brexitu lze také očekávat intenzivnější snahy Spojeného království o rozvoj bilaterálních vztahů s jednotlivými členskými zeměmi EU. Pozornost Spojeného království se samozřejmě bude soustřeďovat na spolupráci s největšími a neaktivnějšími členskými státy, jakými jsou Francie, Německo a Polsko, avšak Česká republika by z těchto snah mohla také profitovat zejména v oblastech, kde jsou zájmy a pohledy obou zemí nejbližší, nebo v oblastech, v nichž se pohledy ČR a Spojeného království liší od evropského hlavního proudu.

Jaké by mělo být zapojení Spojeného království do iniciativ, programů a agentur EU?

Pokud bude nakonec schválena výstupová dohoda mezi Spojeným královstvím a Evropskou unií, bude mít Spojené království do konce roku 2020 prakticky stejné možnosti zapojení do evropských programů a agentur, jako je tomu v současné době. Jediným rozdílem bude, že oproti regulárnímu členskému státu se nebude moci spolupodílet na rozhodování. Stejně tak je v podstatě definováno, jakým způsobem bude vypadat zapojení Spojeného království v případě odchodu „bez dohody“. Například v rámci programu Erasmus+ budou moci studenti dokončit svůj pobyt dle současných podmínek. Ti, kteří by ale měli zahájit pobyt až po brexitu, přijdou zkrátka.¹¹

I přes výše zmíněné zůstává nadále nevyřešená otázka budoucího britského zapojení do unijních programů a agentur po roce 2020, kdy skončí platnost současného víceletého finančního rámce. Stejně jako v otázkách přístupu k volnému trhu i zde platí, že bude třeba najít správnou rovnováhu mezi závazky a výhodami. Česká republika by si proto měla definovat, za jakých podmínek by mělo být Spojenému království umožněno podílet se na fungování evropských agentur a čerpání peněz z unijních programů. V tomto kontextu by bylo zároveň

vhodné diskutovat, zdali existují nějaké programy či agentury, do kterých by Spojené království zapojeno být nemělo.

Iniciativy a programy

Evropská unie v rámci současného finančního rámce provozuje na pět desítek programů.¹² Jedná se jak o obecné programy v rámci politiky soudržnosti či společné zemědělské politiky, tak i instrumenty financující projekty v jedné, úzce definované oblasti (např. Copernicus). Ačkoli velká část programů je určena výlučně pro členské státy EU, není neobvyklé, že v některých programech Unie umožňuje podílet se na čerpání finančních prostředků i organizacím ze třetích států. Jedním z příkladů je třeba výzkumný program Horizont 2020 či program Erasmus+.

V případě, kdy se Spojené království rozhodne pro volnější svazek s Evropskou unií, než je tomu v případě členských států EHS či Švýcarska, budou možnosti britského zapojení do unijních programů omezené. Zcela jistě dojde k přerušení vazeb na programy v rámci politiky soudržnosti a společné zemědělské politiky. Také nelze očekávat, že by existovala možnost, jak by se Spojené království podílelo na programech typu Evropského nástroje sousedství (European Neighbourhood Instrument, ENI) nebo Nástroje předvstupní pomoci (Instrument for pre-accession assistance, IPA II).

Za zvážení ale z české strany stojí umožnění podílet se na programech zaměřené na vědu a výzkum, vzdělávání, obranu a bezpečnost či spravedlnost, práva a hodnoty EU. Ve všech těchto oblastech by pokračující spolupráce nejspíše přinesla velké množství výhod. Britské univerzity a vědecké ústavy se pravidelně umísťují na vrcholu světových žebříčků kvality a také britskou obrannou a bezpečnostní kapacitu by bylo záhodno udržet v evropských strukturách i po brexitu.

Největší neznámou spojenou s britskou účastí je ale otázka podmínek přístupu k evropským programům. V zásadě jde

¹¹ Pro více informací viz European Commission, *Brexit preparedness: EU completes preparations for possible "no-deal" scenario on 12 April*, 25 March 2019, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1813_en.htm (navštíveno 17. 4. 2019).

¹² Viz European Commission, *Overview of funding programmes*, https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes_en (navštíveno 3. 4. 2019).

o to, zdali by hloubka přístupu měla reflektovat celkovou blízkost vztahu Spojeného království a EU, či by mělo být povoleno vytvořit intenzivnější spolupráci např. ve vědě a výzkumu, aniž by to bylo kompenzováno, např. respektováním volného pohybu pracovníků. Jako zajímavý příklad je možné uvést program Horizont 2020, jehož je možné se účastnit jako asociovaná země (stejný přístup k programu jako členské státy), nebo jako spolupracující třetí stát v několika málo oblastech financovaných programem. Švýcarsku, které je v současné době asociovaným státem, byl jeho status degradován kvůli nerespektování volného pohybu pracovníků z Chorvatska.¹³ Existuje tedy precedens, že hloubka zapojení do evropských programů přímo koresponduje s blízkostí celkových vztahů mezi EU a daným třetím státem.

Agentury EU¹⁴

Evropská unie má v současné době více jak čtyřicet agentur, které se obecně dají rozdělit na „exekutivní“ a „decentralizované“.¹⁵ Exekutivní agentury jsou zřizovány na dobu určitou a jsou pověřeny řízením konkrétních úkolů souvisejících s programy EU. Decentralizované agentury jsou naopak stabilními organizacemi přispívající k provádění unijních politik a pomáhají orgánům EU v procesu přijímání rozhodnutí na základě jimi provedených analýz. Každá takováto agentura má status právnické osoby a „výkonnou radu“, kde sedí zástupci členských států nebo asociovaných členů (v praxi státy EHP). Rozhodovací pravomoci mají pouze členské státy EU a hlasování probíhá zpravidla dvoutřetinovou většinou.

Co se týče zaměření jednotlivých agentur, je možné je rozlišit na „úzce související s fungováním vnitřního trhu“

a „bezpečností a obranou“. Úkolem agentur zaměřených na fungování vnitřního trhu je zajistit jednotný výklad regulace výrobků a služeb přítomných na vnitřním trhu, koordinaci národních kontrolních agentur a v některých případech i schvalování výrobků a služeb pro vstup na jednotný trh. Kromě toho je však důležité zmínit, že tyto agentury mají přímo vliv na to, jak vypadá regulace vnitřního trhu, neboť často fungují jako odborné zázemí Evropské komise pro přípravu legislativy. Z tohoto důvodu také nečlenské státy EU nemají v těchto agenturách hlasovací právo – mohli by tím nepřímým způsobem ovlivnit regulaci vnitřního trhu, což je vyhrazeno pouze pro členské země EU.

Agentury zaměřené na bezpečnost a obranu naopak fungují především jako mediátoři mezi národními institucemi (např. EUROPOL, EUROJUST) a pomáhají tím zlepšovat efektivitu národních bezpečnostních institucí. Spojené království se již vyjádřilo ve smyslu, že by si rádo zachovalo přístup do těchto agentur a zároveň se podílelo na rozhodovacích pravomocích, což se ale může ukázat jako problém, neboť neexistuje precedens, který by umožnil třetím státům se podílet na rozhodování unijních agentur. Dále také platí, že čím bližší je vztah EU s danou třetí zemí, tím větší přístup má i takový stát s unijními agenturami.

Z hlediska britského zapojení se tedy nabízí použití stejné úměry – čím bližší vztah, tím větší zapojení Spojeného království. Stojí však za zvážení, zejména s ohledem na kvalitu britských tajných služeb a obranných složek, zda umožnit blízkou kooperaci Spojeného království s evropskými bezpečnostními agenturami, aniž by takováto spolupráce byla podmíněna vzájemným úzkým ekonomickým vztahem.

Závěr

Diskuze mezi jednotlivými aktéry českého veřejného života o nastavení budoucího vztahu mezi Evropskou unií a jejími členskými zeměmi včetně České republiky se Spojeným královstvím brexitu představuje významný aspekt formování české pozice k jedné z nejzásadnějších změn evropského integračního procesu. Klade tak velké nároky

¹³ The Local, *Swiss scientists rejoice as Croatia gets free movement*, 19 December 2016, <https://www.thelocal.ch/20161219/swiss-scientists-rejoice-as-croatia-gets-free-movement> (navštíveno 28. 3. 2019).

¹⁴ Tato podkapitola vychází z Nicolai von Ondarza a Camille Borrett, „Brexit and EU agencies. What the agencies' existing third country relations can teach us about the future EU- UK relationship“, *Working Paper*, No. 2, April 2018, Stiftung für Wissenschaft und Politik, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/Brexit_and_EU_agencies.pdf (navštíveno 28. 3. 2019).

¹⁵ Evropská unie, *Agentury a ostatní subjekty EU*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies_cs#typ-agentur (navštíveno 28. 3. 2019).

České vize pro Evropu, evropské vize pro Česko
Czech Visions for Europe, European Visions for the Czechs

nejen na koordinaci postojů v rámci EU, ale i uvnitř České republiky. Dosažení shody na jasně formulované a srozumitelné pozici České republiky je klíčové nejen z hlediska vztahu ke Spojenému království, ale i k institucím a dalším členským zemím Unie. Navíc umožní posílit kontinuitu české evropské politiky.

Kulatý stůl na téma nastavení budoucího vztahu se Spojeným královstvím po brexitu v rámci Národního

konventu o EU by měl umožnit zástupcům politických stran a hnutí, poslancům Evropského parlamentu, poslancům a senátorům Parlamentu ČR, sociálním partnerům, zástupcům státní správy, akademické obce, podnikatelů a nevládních organizací výměnu názorů o zájmech a prioritách České republiky a pokusit se formulovat doporučení pro vládu, jak by měla v této oblasti postupovat.

Spolufinancováno v rámci programu Evropské unie „Evropa pro občany“

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Zdroje:

- Council of the European Union: *Political declaration setting out the framework for the future relationship between the European Union and the United Kingdom*, <https://www.consilium.europa.eu/media/37059/20181121-cover-political-declaration.pdf> (navštíveno 3. 4. 2019).
- European Commission, *Brexit preparedness: EU completes preparations for possible "no-deal" scenario on 12 April*, 25 March 2019, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1813_en.htm (navštíveno 17. 4. 2019).
- European Commission, *Draft Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, as agreed at negotiators' level on 14 November 2018*, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf (navštíveno 3. 4. 2019).
- European Commission, *Overview of funding programmes*, https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes_en (navštíveno 3. 4. 2019).
- Evropská unie, *Agentury a ostatní subjekty EU*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies_cs#typ-agentur (navštíveno 28. 3. 2019).
- HM Government, *Foreign policy, defence and development – A future partnership paper* (London: HM Government, 2017), https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/643924/Foreign_policy_defence_and_development_paper.pdf (navštíveno 1. 4. 2019).
- House of Lords, *Europe in the world: Towards a more effective EU foreign and security strategy*, European Union Committee, 8th Report of Session 2015–16 (London: House of Lords, 2016).
- Kasáková Z., „Velká Británie v české zahraniční politice“ in Michal Kořan a kol. *Česká zahraniční politika v roce 2015. Analýza ÚMV* (Praha, Ústav mezinárodních vztahů, 2016), 234–249.
- MZV ČR, *Koncepce zahraniční politiky České republiky*, 12, http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html (navštíveno 3. 4. 2019).
- Ondarza Nicolai von a Camille Borrett, „Brexit and EU agencies. What the agencies' existing third country relations can teach us about the future EU- UK relationship“, *Working Paper*, No. 2, April 2018, Stiftung für Wissenschaft und Politik, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/arbeitspapiere/Brexit_and_EU_agencies.pdf (navštíveno 28. 3. 2019).
- The Local, *Swiss scientists rejoice as Croatia gets free movement*, 19 December 2016, <https://www.thelocal.ch/20161219/swiss-scientists-rejoice-as-croatia-gets-free-movement> (navštíveno 28. 3. 2019).
- Vláda ČR, *Koncepce politiky ČR v EU: Aktivní a srozumitelná ČR v jednotné Evropě*, 3–4, 6, <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-udelala-dalsi-proevropsky-krok--schvalila-koncepci-politiky-cr-v-eu-129459/> (navštíveno 3. 4. 2019).
- ZÚ Londýn, *Souhrnná teritoriální informace Velká Británie*, stav ke dni 12. 2. 2019, <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/velka-britanie.html> (navštíveno 1. 4. 2019).

